

Pelcz Kata

A magyar mint idegen nyelv oktatása a Pécsi Tudományegyetem Nemzetközi Oktatási Központjában

2001 a nyelvek éve Európában

Az Európa Tanács egyik célkitűzése, hogy a nyelvtanulást minél sokoldalúbban közelítsék meg a különböző oktatási intézmények a demokrácia elvein alapuló európai gondolkodásmód és polgárság kialakulásának érdekében. Az elv kulturális optimizmusra vall, amely szerint a globalizáció nem a nemzeti nyelvek és kultúrák elhalványodását hozza magával; sőt, a folyamat éppen ellentétes irányú, a sokszínűség megőrzésére és ápolására törekszik.

Talán ez is hozzájárul ahhoz a tényhez, hogy egyre nagyobb az érdeklődés az ún. kis nyelvek iránt, egyre több külföldi anyanyelvű tanul magyarul határainkon innen és túl. Ehhez a növekvő igényhez alkalmazkodik, ennek előnyeit próbálja hasznosítani a Pécsi Tudományegyetem Nemzetközi Oktatási Központja is; az egyetemnek az az egysége, amely felelős a magyar mint idegen nyelv gyakorlati oktatásáért.

A Nemzetközi Oktatási Központ

A Nemzetközi Oktatási Központ (a továbbiakban: NOK) 1987-ben alakult. Fő feladata – a külföldi egyetemekkel való kapcsolattartás és az oktatói mobilitás szervezése mellett – a külföldi vendéghallgatók számára előkészített idegen nyelvű oktatási programok lebonyolítása. A pécsi NOK-ban tanulni vágyók számára biztosítani tudjuk a lehetőségeket a kétéves tanfolyamtól az egy éves időtartamú részképzésig. A mobilitás elősegítése érdekében a kurzusok, tanfolyamok elismertethetők a külföldi oktatási rendszerekben.

Különösen fontos az eltérő kultúrákat egymással megismertető, interkulturális jellegű oktatás, amely párhuzamok segítségével vezet be a tágabban értelmezett régió, Közép-Európa, ezen belül Magyarország kultúrájába és életébe. A programok célja az, hogy megismertesse a hozzánk érkezőket azokkal a politikai, történelmi, gazdasági, szociális, környezetvédelmi és kulturális tényezőkkel, amelyek hatással voltak és vannak Közép-Európára, illetve Magyarországra.

A NOK idegen nyelvű oktatási programjait az egyetem oktatóinak, illetve meghívott vendégelőadóknak a közreműködésével szervezi.

A rendszeresen működő programok mellett egy-egy külföldi intézmény vagy pályázat előírta keretek közötti speciális képzések, tréningek, továbbképzések szervezése és lebonyolítása folyik.

A nemzetközi diákcseré-programokban való aktív részvételével lehetőséget biztosít a Pécs Tudományegyetem hallgatóinak külföldi tanulmányok folytatására.

Magyar nyelvi programok

A magyar mint idegen nyelv oktatása 1989-ben vette kezdetét, amikor az első külföldről érkezett, részképzésen Pécssett tanuló vendéghallgató megkezdte tanulmányait.

Az eltelt több mint egy évtized alatt az oktatás rendszere több változáson ment át. Kezdetben három külön szemináriumban tanulhattak a diákok nyelvtani ismereteket, írásbeli és szóbeli kommunikációt. Tíz szemeszter leforgása alatt mintegy negyvenöt diák tanult ebben a formában magyarul.

1994-től már nem elkülönítve, hanem nyelvi órák folyamatában történik a nyelvvoktatás.

1999-ben született meg az a döntés, hogy, már nemcsak a Pécsi Tudományegyetemre érkező külföldi diákoknak van módjuk magyart mint második nyelvet tanulni, hanem nyitva áll ez a lehetőség mind a Pécssett élő, mind a rövidebb ideig, kifejezetten a nyelvtanulás céljából hozzánk érkező idegen anyanyelvűek előtt is.

Ettől az évtől lépett életbe a ma működő tanterv és programcsomag. Az alapelvek kidolgozásának egyik támpillére volt a kétnyelvűség Skutnabb-Kangas-féle meghatározása: *„Kétnyelvű az a személy, aki egy- vagy többnyelvű közösségben is képes két (vagy több) nyelven kommunikálni, a közösség és az egyén kommunikatív és kognitív kompetenciájára kirótt szociokulturális követelményeknek megfelelően, és aki mindkét (ill. valamennyi) nyelvi csoporttal (és kultúrával) vagy azok részeivel képes azonosulni.”* Tehát feladatunknak érezzük a nyelv, a kultúra és a mindennapi élet területeinek megismertetését.

A minden kurzusra jellemző, általános jegyek a következők:

- Ötlépcsős képzési rendszer biztosítja az alapfokú kommunikációs ismeretek megszerzésétől egészen a felsőfokig a nyelvelsajátítás hosszú távú lehetőségét.
- Az oktatás kommunikáció-központú; a jelentésre helyezi a hangsúlyt, ez egyben a tanítás célja és eszköze is.
- A szinteket a nemzetközi ECL nyelvvizsgálóhoz igazodó követelményrendszer választja el egymástól. A négylépcsős nyelvvizsga-rendszerhez szükséges kínálatot kiegészítettük egy ötödik – az egyéni hiányosságokon, nehézségeken átsegítő

– ún. álkedző szinttel. Ezekben a csoportokban azok a diákok tanulnak, akik pl. kiejtési, olvasási vagy írásbeli hiányosságokkal küzdenek.

- A csoportok létszáma 4-8 fő. Ez a létszám lehetőséget ad a csoportos oktatás előnyeinek kiaknázására, de elég idő jut az egyén nyelvi fejlődésének elősegítésére is; ekkora létszámnál felmérhetőek és használhatóak az egyén céljai, szükségletei, illetve nyelvtanulási stratégiái. A csoportos oktatás szintén motiváló tényező a diákok körében; tanul nálunk olyan csoport, amely már a negyedik félévet kezdi el.

Folyamatos (egész féléven át tartó) kurzusaink mellett a programjainkat úgy dolgoztuk ki, hogy mindenki megtalálja a számára legjobban megfelelő oktatási formát.

Az őszi szemesztert megelőző (négyhetes) programunk a „*Magyar nyelv és kultúra*” nyári egyetem. A 120 tanórát magában foglaló tanfolyam lehetőséget biztosít mintegy két szemeszter tananyagának elsajátítására. Egy csoport három nyelvtanár irányításával napi hat órában tanulja a nyelvet. Az intenzív képzési forma minden előnyére épít az egy hónapos tanfolyam; a diákoknak ugyan feszes tempóban kell elsajátítaniuk a nyelvet, de jut elég idő a gyakorlásra, elmélyítésre is. A célnyelvi környezet motivációs erejére a szervezés is épít; a közös étkezések, kirándulások, vásárlások alkalmával rá vannak kényszerítve a magyar nyelv használatára, az első naptól kezdve kommunikációs helyzeteket kell megoldaniuk tantermen kívül és belül.

A Nyári Egyetem lehetőséget ad a nyelvi órákat követő kulturális tanulmányokra is, amelyek betekintést nyújtanak a jelen magyar valóságába, valamint a magyar szellemi és tárgyi értékekbe, hagyományokba. Ezek nem kötelező részei a kurzusnak, s ismeretterjesztő céljuknak megfelelően angol nyelvűek, így a kezdők számára is könnyen befogadhatóak. A „*Magyarország és Közép-Európa*” című kurzus bepillantást ad a magyar és a szomszédos államok gazdaságába, szól az elmúlt negyven év eseményeiről, felvázolja a jövőbeli változások lehetséges irányait. A „*Kultúra, történelem, politika Közép-Európában*” című szeminárium taglalja a közép-európai művészetnek, tudománynak és kultúrának a világra gyakorolt hatását. A „*Magyar népművészet*” kurzus nemcsak a hagyományos népi kultúra értékeit ismerteti, hanem foglalkozik annak mai megnyilvánulásaival, külföldi kapcsolódási pontjaival, valamint az identitás kérdésével is. Szintén négy órás előadást hallgathatnak a piacgazdaság kialakulásáról; a magyar társadalom szociális helyzetéről és problémáiról.

A „*Magyar nyelv és kultúra*” nyári egyetem rövidebb változata a *kéthetes intenzív nyelvtanfolyam*, amely azzal a céllal jött létre, hogy rohanó világunkhoz alkalmazkodva gyors nyelvtanulási lehetőséget biztosítson, elsősorban kezdők számára. A feladat kicsit nehezebb, mint az előbb részletezett nyári egyetem esetében, mert bár a kurzus 60 tanórás, mégis sokkal kevesebbnek érzik az időt mind az oktatók, mind a diákok az elmélyített tudás megszerzéséhez. Két hét leforgása alatt egy

félév anyaga jut el a hallgatókhoz; így ahhoz, hogy ez használható nyelvismeretté alakuljon, le kellett mondanunk a kulturális szemináriumok nyújtotta színes magyarsággép alakításáról, viszont konzultációs időpontok szerepelnek a programban a további tanári segítség biztosítására.

Mindkét program esetében megismerkednek az ideérkezők a város és a környék nevezetességeivel is.

Új kezdeményezésként kívánjuk újtára indítani a „*Magyar nyelv a családért*” elnevezésű kéthetes nyári programunkat. Ezen a programon lehetőségük van a szülőknek, nagyszülőknek, rokonoknak és a gyermekeknek a közös nyelvtanulásra. Ebben az esetben keveredik legjobban a nyelvoktatás és a kikapcsolódás. A kicsik mellé huszonnégy óras felügyeletet biztosítunk, így a hozzátartozók nyugodtan tanulhatnak, részt vehetnek a szervezett előadásokon, kirándulásokon.

A gyerekek programjában négyszer harminc perc nyelvoktatás, játszóház, néptánc- és népdaltanulás, valamint kézműves foglalkozás szerepel. A felnőttek napi négyszer negyvenöt percben tanulják a magyar nyelvet. Szervezünk számukra előadásokat, kirándulásokat, de gyermekprogramokon is részt vehetnek.

A NOK-ban oktató nyelvtanárok a Pécsi Tudományegyetem magyar mint idegen nyelv/hungarológia szakán, illetve specializációjában szerezték képesítésüket. A célnyelvi környezet, Pécs városnak és környékének adottságai, az egyetem biztosította szakmai felügyelet – mind olyan tényező, amelyek nagymértékben elősegítik a magyar nyelv színvonalas és eredményes elsajátítását.